

І. Д. Фаріон,

д-р філол. наук, доц.,

Національний університет «Львівська політехніка»,
професор катедри української мови

СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ АНГЛОВАРВАРИЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ ТА НАУЦІ

У статті розкрито соціальний контекст явища *англоварваризації* в освітньо-науковій сфері як комплексу позамовних чинників, що створюють умови для нав'язування англійської мови та англізмів під прикриттям начебто необхідних і корисних явищ глобалізації освіти. Проаналізовано законодавче поле України, що сприяє процесам заміни державної української мови англійською мовою в освітній царині.

Ключові слова: глобалізм, націоналізм, англійзація, англоварваризація, освітні закони і накази.

Проблема функціонування чужої мови та чужомовної лексики – це фокус суспільно-політичної та етнопсихологічної проблематики. Кульмінаційні історичні процеси, зокрема в 10–20-і роки ХХІ ст., неминуче виявляють себе через чужі мови та мовні засоби, що показово сигналізують про ідеологічний напрям розвитку суспільства. На жаль, сьогоднішня англійзація набула тенденції до *англоварваризації* не лише лексичної системи української мови, але й заміни української мови англійською мовою в освітньо-науковій сфері.

З огляду на загрозу такого соціолінгвального явища українській ідентичності, маємо *на меті* з'ясувати і розкрити соціальний контекст *англоварваризації* в освітньо-науковій сфері.

Зазначена мета передбачає такі *завдання*: а) розкрити антагонізм межі суспільно-політичним явищем глобалізму і націоналізму як світоглядно-мовного протистояння в умовах недоформованості української нації; б) пояснити значення терміна *англоварваризація* як найвідповіднішого до сучасних соціолінгвальних процесів; в) виявити та проаналізувати законодавче поле України, що сприяє заміні в освітньо-науковій сфері державної української мови англійською.

Об'єктом нашого дослідження є позамовні чинники космополітичного явища *англоварваризації* в освітньо-науковій царині. *Предмет* дослідження – *англоварваризація* як новітня тенденція чужомовного пріоритету в умовах незахищеності державного статусу української мови та сколонізованої національної свідомості українців.

Основною *методологічною засадою* нашого дослідження є пріоритетність *національного принципу та інтересу* в оцінці соціолінгвальних явищ та використання описово-аналітичного методу, що вможливує розкрити основні механізми соціолінгвальної *англоварваризації*.

1. Термін і дійсність: до лінгвістичної проблеми використання термінів *глобалізм / націоналізм; англізм, англійзація, англоварваризація*.

Лексема *глобалізм* запозичена з англійської мови, проте сягає своїм походженням латинського джерела, зокрема слова *globus* ‘куля’, ‘земна куля’, англ. *global* ‘той, що стосується земної кулі’: *світовий, планетарний*. Унаслідок подальшого словотвірного ланцюга виникає дієслово *globalize* ‘перетворювати певне явище на глобальне’, *глобалізувати*, а також іменник *globalization* ‘перетворення певного явища на світове’. Спершу ці слова вживали в суспільних науках, але від 1961 року лексемі *globalization* зафіксовано в англійському словнику. Від 1983 року, коли професор Гарвардської школи бізнесу Т. Левітт опублікував статтю «Глобалізація ринків», ця лексема набула особливої популярності [4]. Отже, її шлях пролягає від мови-джерела латинської з первісним субстантивно-номінативним значенням до термінологізації лексеми в суспільних науках та найвищої продуктивності вжитку в підприємстві, а відтак до розширення цього значення (детермінологізації) в показовій антонімній парадигмі з лексемою *націоналізм*.

Її модифікатором логічно стає етноатрибутив *англійська мова* як глобальна мова. Сучасний глобальний статус англійської мови – це передусім зріст британського впливу в колоніях і поява на світовій арені США як економічно провідної держави, де проживає близько 70% англійськомовного населення світу [9, с. 92].

В парадигматичних антонімних відношеннях до *глобалізму* перебуває термін *націоналізм*, який ми трактуємо крізь призму *національного принципу* дослідження матеріалу. З огляду на це, логічно запроваджувати в науковий дискурс визначення *націоналізму* від першого ідеолога цієї природної системи цінностей Ю. Вассіяна, що трактував *націоналізм* як постійну актуалізацію власних можливостей, а не звернення до готових чужих моделей: «*націоналізм не є лише відповіддю на зовнішній тиск / завоювання якогось поневоленого народу, а передусім внутрішня, органічна вітальна сила народного генію, вічна здібність соціуму до динамічного самооновлення і зростання (звідси поняття революційний націоналізм), це радісна відповідь етнічної унікальності на подих Бога до збагачення й урізноманітнення світу*» [3, с. 458]. У мовному контексті – це творення чи віднайдення питомого лексичного потенціалу як невичерпних можливостей власного мислення, синтагматично-парадигматичних відношень, а відтак пріоритет своєї мови як основної операційної системи існування нації і держави.

Початок третього тисячоліття впродовж його двох десятиліть у нашій мовно-політичній реальності – це одночасне протистояння навального «старого» інтернаціоналізму московського розливу й нового, американсько-англійського глобалізму з порівняно слабким сьогодні українським націоналізмом, що постійно підлягав системному знищенню. Логічно, що колишні прихильники московської інтернаціоналізації сьогодні стали прибічниками англійської глобалізації, вбачаючи в її супротивниках давно відоме ще від початків XIX ст. «хуторянство» з «*етнографічними та ідеалістичними мотивами*», що «*не мають виразної перспективи на успіх*» [1, с. 54]. Проте нам не йдеться про аксіоматичну потребу вивчати іноземні мови, а про їхню рівновагу й засадничу першорядність питомого на протиположності до позиченого.

Англізм – це запозичена лексика англійського походження в системі української мови як типове явище суспільної потреби, початки якого сягають переважно кін. XIX – поч. XX ст. і набувають нового піку від 70-х років XX ст. (*трисель, бриджек, хедлайнер, тренінг, ноутбук* та ін.) [19, с. 153]. Не доречно вживати термін *англіцизм* через відсутність твірної основи для похідника з формантом –*цизм*: *Англія* < *англізм*.

Англійзація – це процес напливу англійзмів в мову як наслідок суспільно-політичних чинників глобалістського спрямування, а також циркулювання англійської мови в діловому, освітньо-науковому та публічному просторі України. Вважаємо, що окремі *англійзми* і помірна *англійзація* є неминучим явищем мовно-суспільного розвитку на протигагу до явища *англоварваризації* (від гр. *barbarismos* < *barbarous* ‘чужинець, не грек’). Зазвичай *варваризм* трактують як іншомовне слово або вираз, ще не засвоєні мовою, яка запозичує, та зберігають національно-культурні конотації донорської мови [14, с. 58].

Вважаємо за потребу розширити значення цього терміна, розуміючи під *англоварваризацією* порушення закону *рівноваги чужих і питомих слів, своєї та чужої мови*, внаслідок чого виникає явище *варваризації (очуження)* як антикультурного процесу, що стає загрозливим для нації та держави. Такий процес свідчить про хворобу залежності постколоніального чи гібридного суспільства від чужого пріоритету та недооцінку й приниження національного чинника. У такому випадкові «*корисність запозичання перетворюється в свою протилежність...*» [2, с. 270]: *булінг – цькування, кейси – випадки, контент – вміст, роуд-шоу – виїзний показ (презентація), тренінг – вишкіл, форсайт – передбачення, прес-кіт – інфонабір, стейхолдери – користачі, трендсетери – новатори, стартап – почин, коворкінг – спіробітня, хайп – галас, інтерес та ін.*

2. Законодавче поле української мови в контексті англоварваризації.

Події Майдану 2014 року мимоволі запустили процеси некерованої, а відтак системно запроваджуваної *англоварваризації*, хоч завдання Майдану, принаймні його ядра, полягали в утвердженні самостійної національної Української Держави всупереч глобалістським тенденціям. Тодішній міністр освіти і науки С. Квіт спершу скасував обов’язковість української мови та історії України у вишах (наказ N1392 від 25 листопада 2014 р.), а потім видав Наказ «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам» (від 14.01.2016) з особливими перевагами для англійської мови [12]. Натомість окружний адміністративний суд міста Києва (рішення N826/11279/16 від 7 вересня 2016 року) постановив вилучити з цього «реформаторського» Порядку присвоєння вчених звань пункти, що стосуються: а) обов’язкового 10-річного стажу для здобувачів звань, б) наявності трьох обов’язкових публікацій у виданнях, включених до міжнародних глобалістських наукометричних баз Scopus або Web of Science, в) отримання сертифікату, що підтверджує рівень знання англійської мови на рівні B2.

Проте після рішення суду ми отримали майже ті самі приписи від наступного міністра Л. Гриневич відповідно до наказу МОН від 6 лютого 2017 року N174: а) не менше, як одна публікація в наукометричних базах Scopus або Web of Science для звання доцента і не менше, як дві публікації для звання професора; б) той самий сертифікат рівня не нижче B2 з мов країн ЄС або не менше 10 англомовних праць у тій самій базі Scopus або Web of Science.

Наголосимо, що нещодавно створена і слабо апробована монополістична наукометрія баз Scopus (власник американсько-голландське видавництво *Elsevier* зі штаб-квартирою в Амстердамі та Філядельфії) або Web of Science (власник промовисто завуальований [21]) вирости з **американських грантів задля контролю** за науковими дослідженнями (на зразок системи керування наукою в СРСР) і тісно прив’язані до групи транснаціональних бізнес-корпорацій. Як свідчить низка нещодавніх публікацій, світову наукову спільноту турбують спроби панівних верств названих держав підпорядкувати своїм потребам наукові досягнення вчених різних

країн. Саме відсутність свободи, зокрема академічної і мовної, і зосередження важелів впливу в англomовних бізнес-групах породжує основне гальмо в розвитку національної науки.

Видавництво *Elsevier* має горезвісну історію виступів проти свободи і відкритості наукових публікацій з єдиною метою: зберегти монополію на ринку видавничих послуг наукової літератури як свій надійний бізнес. Зокрема, «у США *Elsevier* підтримували низку законопроектів, що обмежували вільний доступ до наукових публікацій, включаючи Закон про дослідницькі роботи (*Research Works Act*), зробивши численні фінансові пожертвування членам Палати представників Конгресу США. Завдяки цим крокам вдалося ускладнити доступ громадськості до знань та уповільнити просування ініціативи *Відкрита наука*, що не принесло вигоди нікому, окрім *Elsevier*» [16]. Проте найцікавіше, що Єврокомісія, узявшись за очікуваний так званий *Відкритий доступ* до всіх наукових публікацій до 2020 року, уклала субконтракт саме з *Elsevier*, що й надалі узалежнюватиме науковців і в кар'єрному рості, й у пропагуванні своїх наукових знань. Тобто мегакорпорація абсолютно монополізувала й український ринок науки, показово заблокувавши публічний вихід так званих наукометричних українознавчих студій, і зокрема українською мовою. На тлі цього глобалістського тиску цілком знехтувано українське законодавство, себто ст. 46 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», де гарантовано науковцеві свободу поширення своєї наукової творчості, про що йдеться також у 34 і 54 статтях Конституції України.

Проте не всі науковці змирилися з таким глобалістським примусом до публікування в базі Scopus або Web of Science та застосуванням так званих наукометричних показників. Зокрема на 19-й Міжнародній конференції з наукових та технологічних індикаторів ухвалено *Лейденський маніфест* (м. Лейден, Нідерланди, 3–5 вересня 2014 р.), де наголошено на хибності числових індикаторів в оцінці наукових знань, що аж ніяк не можуть бути застосовані до всіх контекстів, передусім гуманітарних наук, а також публікування статей англійською мовою як передумови якісного дослідження: п. 3. «у багатьох країнах світу висока якість наукового дослідження прирівняна до публікації англійською мовою. <...> Такого роду упередженість створює особливі проблеми в суспільних та гуманітарних науках, де дослідження в більшій мірі регіонально та національно обумовлені» [10].

Не йдеться навіть про те, що без україномовної наукової літератури неможливий розвиток української наукової термінології, отже, і розвиток української мови, про що так багато говоримо, а робимо цілком супротивне [11]. Натомість наші місцеві «глобалізатори» готові й чоло розбити на догоду англомонопольові. Зокрема, викладачеві вишу за статтю англійською мовою в його персональному рейтингові в базі Scopus або Web of Science нарахують 250 балів, а своєю, рідною – 150. Публікацію в фахових виданнях України державною мовою оцінять лише в 80 балів.

Ще більше цієї наукометричної «сили» та інтеграції в світ маємо, коли за монографію державною мовою науковець у своєму рейтингові отримає всього лиш 40 балів, а за навчальний посібник чи підручник для студента – аж 30, тоді як за англomовне видання наплюсують 80 балів. Викладання курсу англійською мовою теж має преміальне заохочення в розмірі однієї мінімальної заробітної плати.

Серед абсурдно глобалістських приписів щодо наукової статті є вимога подавати список використаної літератури в латинській транслітерації (зокрема в цій публікації), назви джерел перекладати англійською мовою, долучати анотацію та

реферат англійською мовою. Серед виняткового угодовства в університетських *Вісниках* виникли запитання друкувати статті англійською мовою безкоштовно, а своєю, державною – на платній основі... Чи є ще показовіша форма приниження свого?

Натомість жодної підтримки чи переваг у науково-освітній царині для державної української мови не маємо. Таким способом питомий науковий потенціал нації перервано в час її найбільших потреб і можливостей. Крім того, відповідно до указу С. Квіта, почалося масове скорочення годин викладання предмета *українська мова професійного спрямування* у вишах разом із закриттям відповідних кафедр. Виходить, що ціна інтегрування в науково-освітній глобальний дискурс – це втрата власного національного обличчя.

Понад то, саме за таких непевних і загрозливих обставин навальної *англоварваризації* в Україні ухвалюють протекціоністські базові й профільні закони: «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (25.04.2019) і закон «Про освіту» (09.08.2019) [5,6]. У статті 21 («Державна мова у сфері освіти») мовного закону і статті 7 («Мова освіти») освітнього закону виписано тотожні формулювання: *«держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування, насамперед англійської мови, в державних і комунальних закладах освіти»* (ст. 21, п. 4; ст. 7, п. 3), а також *«у закладах освіти відповідно до освітньої програми можуть викладатися одна або декілька дисциплін двома чи більше мовами – державною мовою, англійською мовою, іншими офіційними мовами Європейського Союзу»* (ст. 21, п. 5; ст. 7, п. 4). Ще далі в просуванні англійської мови йдеться у статті 22 мовного закону («Державна мова у сфері науки»), де наукові видання можна публікувати державною мовою, англійською мовою та / або мовами ЄС (п. 2), захищати дисертації державною мовою або англійською (п. 3, 4) – себто в науці український закон пропонує українсько-англійську двомовність, що не працюватиме на зміцнення українськомовного наукового дискурсу. Від 2016 року в Законі України «Про державну службу» (ст. 20, п. 2.1.) поряд із державною мовою для посад категорії А державних службовців обов'язковим є *«володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи»* [7].

Зауважу, що в альтернативному мовному законі, ініційованому політичною партією ВО «Свобода», «Про функціонування української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні» (19.01.2017 р.), йдеться про мову науки винятково державною мовою, а *«інформація про результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень може бути перекладена та опублікована іноземною мовою»* (ст. 28, п. 4) [9].

Такий стан із суцільною англійзацією як модною тенденцією неабияк підсилений мовною політикою найвищих державних посадовців: 2016 рік президент України П. Порошенко, діти якого не володіють або дуже погано володіють державною мовою [15], проголосив Роком англійської мови [18]. Звісно, що в цьому немає нічого поганого, якщо б поряд були вжиті належні заходи для посилення статусу державної української мови [20]. Заходи з вивчення англійської мови мали б винятково позитивну оцінку, якщо б наше суспільство не перебувало в стані війни з Російською Федерацією, мова якої щоразу ширше покриває Україну, збільшуючи таким способом територію окупації. Саме дисбаланс між державною українською мовою та засиллям як не російської, то англійської викликає обґрунтовану тривогу про самостійність нашої української перспективи й місце України на світовій політичній шахівниці.

Зауважимо, що Великобританія за рівнем вивчення іноземних мов посідає останнє місце в Європі (0,9 іноземної мови на учня), компенсуючи це глобальним експортом своєї мови, що приносить їй щорічно 6 мільярдів чистого доходу [13, с. 97]. Натомість за нашими шкільними програмами, починаючи з 5–9 класу української мови на тиждень 2 години, іноземної – 3, в 10–11 класах по 2 години і української, і англійської, а коли йдеться про профільні предмети, то української мови – 4 години, іноземної мови – 5 годин та ще й мови корінного народу і нацменшини – 5 годин [17].

Позамовні чинники в процесах запозичення лексики відіграють вирішальну роль. Зазвичай мова-донор – це мова економічно й політично провідної держави світу з агресивною мовною політикою глобалізаційного штибу. Проте це не означає, що інші держави мають цій політиці підлягати. Навпаки, слід базуватися на національному принципі з власним мовним пріоритетом, чого, на жаль, з огляду на ухвалені закони та різні освітні обіжники в Українській Державі не маємо. І законодавче поле мови, і загальне зденаціоналізоване мислення в науково-освітній сфері не працюють на актуалізацію власних мовних можливостей, а спрямовані радше на заміну української мови англійською чи російською.

Проаналізовані терміни, що перебувають в опозиційних парадигматичних відношеннях на зразок *глобалізм / націоналізм*, а також *англізм, англійзація, англоварваризація* стають визначниками соціолінгвальних процесів у царині запозичень.

Література

1. Ажнюк Б. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 48–54.
2. Булаховський Л. А. Загальне мовознавство. Том перший. *Вибрані праці в п'яти томах*. Київ: Наук. думка, 1975. 495 с.
3. Баган Олег. Перший ідеолог ОУН. *Український націоналізм. Історія та ідеї*. Науковий збірник. Випуск І. Дрогобич: Посвіт, 2009. С. 454–462.
4. Глобалізм. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 26.03.2020).
5. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення 8.01.2020).
6. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 8.01.2020).
7. Закон України «Про державну службу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення 3.03.2020).
8. Закон України «Про функціонування української мови як державної та порядок застосування інших мов в Україні». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH4DH00A.html (дата звернення 8.01.2020).
9. Кристал Д. Английский язык как глобальный. М.: Весь мир, 2001. 238 с.
10. Лейденский манифест для наукометрии. URL: <http://sociologos.net/node/484> (дата звернення 1.03.2020).
11. Попович О. С. Наукометричне невігластво (щодо манії бюрократій запровадити цифрове оцінювання науки). URL: <https://un-sci.com/ru/2020/02/06/naukometrichne-neviglastvo-shhodo-mani%D1%97-byurokratij-zaprovaditi-czifrove-oczinyuvannya-nauki/?fbclid=IwAR3VOxy7krP4mnobERRFQjtQUEHNDbvzrN4RgVRolYOVUd069skve88NRw> (дата звернення 1.03.2020).

12. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16/paran69> (дата звернення 11.01.2020).
13. Радевич-Винницький Ярослав, Іванишин Василь. Мова і нація. Дрогобич, 2012. 210 с.
14. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 843 с.
15. Син патріота не знає української мови? URL: https://vgolos.com.ua/news/syn-patriota-ne-znaue-ukrayinskoji-movu-merezhu-oburylo-video-z-molodshym-synom-poroshenka_1040253.html (дата звернення 4.03.2020).
16. Теннан Дж. Elsevier руйнує відкриту науку в Європі. URL: http://www.golos.com.ua/article/304880?_utl_t=fb (дата звернення 8.01.2020).
17. Типові освітні програми для 2–11 класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv> (дата звернення 11.01.2020).
18. Указ Президента України №641/2015 «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560> (дата звернення 3.03.2020).
19. Фарион І. Англomовний наступ в українській дійсності. *Сучасність*. 2000. № 3. С. 150–156.
20. Что было сделано в истечении Года английского языка: итоги 2016. URL: <https://nv.ua/ukraine/goglobal/chto-bylo-sdelano-v-techenie-goda-anglijskogo-jazyka-itogi-2016-330314.html> (дата звернення 3.03.2020).
21. Web_of_Science. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 6.03.2020).

References

1. Azhniuk, B. (2001), *Language changes are on a background decolonization and globalization [Movni zminy na tli dekolonizatsii ta hlobalizatsii]*, *Movoznavstvo*, № 3, p. 48–54.
2. Bulakhovskyi, L. A. (1975), *Common linguistics. Tom is first. The chosen labours are in five volumes [Zahalne movoznavstvo. Tom pershyi. Vybrani pratsi v piaty tomakh]*, Nauk. dumka, Kyiv, 495 p.
3. Bahan Oleh. (2009), *First ideologist of OUN. Ukrainian nationalism. History and ideas [Pershyi ideoloh OUN. Ukrainskyi natsionalizm. Istoriiia ta idei]*. Naukovyi zbirnyk. Vyp. I, Posvit, Drohobych, pp. 454–462.
4. Hlobalizm. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (data zvernennia 26.03.2020).
5. Zakon Ukrainy «About providing of functioning of Ukrainian as state» [«Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi»], URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (data zvernennia 8.01.2020).
6. Zakon Ukrainy «About education» [«Pro osvitu»], URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (data zvernennia 8.01.2020).
7. Zakon Ukrainy «About government service» [«Pro derzhavnu sluzhbu»], URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (data zvernennia 3.03.2020).
8. Zakon Ukrainy «About functioning of Ukrainian as state and order of application of other languags in Ukraine» [«Pro funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi ta poriadok zastosuvannia inshykh mov v Ukraini»], URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH4DH00A.html (data zvernennia 8.01.2020).

9. Krystal, Devyd (2001), *Russian language as global* [Anhlyiskyi yazyk kak hlobalnyi], Ves myr, M., 238 p.
10. *Leidenskyi manyfest dlia naukometryy* [The Leyden manifest for scientometrics], URL: <http://sociologos.net/node/484> (data zvernennia 1.03.2020).
11. Popovych, O. S, *Scientometrics ignorance (in relation to the craze of bureaucracy to enter the digital evaluation of science)* [Naukometrychne nevihlastvo (shchodo manii biurokratii zaprovadyty tsyfrove otsiniuvannia nauky)], URL: <https://un-sci.com/ru/2020/02/06/naukometriche-neviglastvo-shhodo-mani%D1%97-byurokratij-zaprovaditi-cyfrove-oczinyuvannya-nauki/?fbclid=IwAR3VO-xy7krP4mnobERRFQjtQUEHNDbvzrN4RgVRolYOVUd069skve88NRw> (data zvernennia 1.03.2020 r.).
12. *About claim of Order of appropriation of scientists of ranks to the research and scientifically-pedagogical workers* [Pro zatverdzhennia Poriadku prysvoiennia vchenykh zvan naukovym i naukovo-pedahohichnym pratsivnykam], URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16/paran69> (data zvernennia 11.01.2020).
13. Radevych-Vynnytskyi, Yaroslav, Ivanyshyn, Vasyl (2012), *Language and nation* [Mova i natsiia], Drohobych, 210 p.
14. Selivanova, O. O. (2011), *Linguistic encyclopaedia* [Linhvistychna entsyklopediia], Dovkillia-K, Poltava, 843 p.
15. *Does not the son of patriot know Ukrainian?* [Syn patriota ne znaie ukrainskoi movy?], URL: https://vgolos.com.ua/news/syn-patriota-ne-znaye-ukrayinskoyi-movy-merezhu-oburylo-video-z-molodshym-synom-poroshenka_1040253.html (data zvernennia 4.03. 2020).
16. Tennen, Dzhon, *Elsevier destroys open science in Europe* [Elsevier ruiniue vidkrytu nauku v Evropi], URL: http://www.golos.com.ua/article/304880?_utl_t=fb (data zvernennia 8.01.2020).
17. *The typical educational programs are for 2-11 classes* [Typovi osvichni prohramy dlia 2–11 klasiv], URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvichni-programi-dlya-2-11-klasiv> (data zvernennia 11.01.2020).
18. *About announcement of 2016 by Year of English in Ukraine* [Ukaz Prezydenta Ukrainy №641/2015 «Pro oholoshennia 2016 roku Rokom anhliiskoi movy v Ukraini»], URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560> (data zvernennia 3.03.2020).
19. Farion, Iryna (2000), *The English-language offensive is in Ukrainian reality* [Anhlomovnyi nastup v ukrainskii diisnosti], Suchasnist, № 3, pp. 150–156.
20. *What was done at the end of the Year of the English language: 2016 results* [Chto bylo sdelano v istechenii Goda anglijskogo yazyka: itogi 2016], URL: <https://nv.ua/ukraine/goglobal/chto-bylo-sdelano-v-techenie-goda-anglijskogo-jazyka-itogi-2016-330314.html> (data zvernennia 3.03.2020).

И. Д. Фаршон,

*Национальный университет «Львовская политехника»,
кафедра украинского языка*

СОЦИАЛЬНЫЙ КОНТЕКСТ АНГЛОВАРВАРИЗАЦИИ В УКРАИНСКОМ ОБРАЗОВАНИИ И НАУКЕ

В статье исследовано социальный контекст явления англоварваризации в образовательно-научной сфере как комплексе внеязыковых факторов, создающих условия для навязывания английского языка и англицизмов под прикрытием якобы необходимых и полезных явлений глобализации образования. Проанализировано законодательное поле Украины, что способствует процессам замены государственного украинского языка на английский язык в образовательной области.

Ключевые слова: глобализм, национализм, англиизация, англоварваризация, образовательные законы.

I. D. Farion,

*Lviv Polytechnic National University,
Department of Ukrainian Language*

THE SOCIAL CONTEXT OF ANGLO-BARBARISM IN THE UKRAINIAN EDUCATION AND SCIENCE

Goal. Our goal is to investigate and explore the social context of anglo-barbarism in the educational sphere, i.e. to determine the complex of extralingual factors creating conditions for imposition of the English language and Anglicisms under the guise of allegedly necessary and useful phenomena of globalization and internationalization of the education.

Methods. The main *methodological basis* of our research is the priority of the *national principle and interest* in assessment of socio-lingual phenomena in the area of foreign-language influence and use of *descriptive-analytical method* enabling to explore the main mechanisms of *anglo-barbarism* in the Ukrainian educational domain.

Results: a) antagonism between the social and political phenomenon of globalism and nationalism as a worldview and linguistic confrontation under condition of insufficient formation of the Ukrainian nation is explored; b) the meaning of the term *anglo-barbarism* is explained as the most applicable to contemporary expansionary processes in educational environments; c) the Ukrainian legislative environment facilitating educational processes of the state Ukrainian language being replaced by the English language is defined and analyzed; d) a model of balanced language policy with the language-national priority is proposed.

Conclusions. Extralingual factors play a decisive role in the processes of vocabulary borrowings. As a rule, a donor language is a language of the world's to economic and political state with aggressive language policy of globalization-liberal character. Though, it does not mean that other states must adhere to this policy. On the contrary, one should restore the national principle with one's own language priority, which, alas, taking into account the adopted laws and various educational regulations, we do not have in the Ukrainian State. Neither the language legislative environment, nor the general denationalized thought in the educational sphere work for actualization of our own language opportunities, but rather are targeted at replacement of the Ukrainian language by English

or Russian. Integration into the so called globalized world with a positive outcome for our own country is only possible under condition of education on specificnational-languagebasis.

Key words: *globalism, nationalism, anglicization, education laws and orders, balanced language policy.*